

Oponentský posudek

Rajčanová, Ema, Historická subjektivita českých divadelníků v kontexte revoluční změny roku 1989, FHS 2023.

PhDr. Přemysl Houda, PhD.

Bakalářská práce Emy Rajčanové se zabývá tím, jak dvě ženy, které se obě věnovaly a věnují divadlu, prožívaly roky před a po roce 1989, a jakým způsobem prožívání těchto let zpětně reflektují, a co na tomto základě lze říci o jejich subjektivitě.

Vzhledem k tématu je zjevné, že se studentka obrátila jako k hlavní metodě k metodě orálně-historické a s oběma ženami natočila několik rozhovorů, které ji následně posloužily coby primární prameny pro analýzu a interpretaci; v tomto ohledu je text dobře promyšlený a teoreticky ukotvený – studentka se přihlásila k post-pozitivistickému paradigmatu a programově pracovala s příhodnou literaturou (především L. Abrams a její Oral History Theory, ale rovněž A. Portelli a A. Thomson).

Rovněž mám za to, že z natočených rozhovorů studentka dokázala vyčíst některé zajímavé jevy, které, navzdory tomu, že se v jejím případě jednalo samozřejmě o kvalitativní výzkum založený na pečlivém zkoumání narativu dvou lidí, mohou mít, soudě dle jiných (obdobných) výzkumů téhož období výrazně širší platnost – například mám v tomto smyslu na mysli popis prostoru, v němž se zvláště jedna z narátorek vyskytovala před rokem 1989, coby prostoru, který byl pro ni čímsi na způsob „ostrůvku svobody“ nacházejícím se vně nebo spíše na okraji zájmu tehdejších mocenských institucí. Takových postřehů s obecnějším potenciálem je v textu více a předkládaná bakalářská práce tak poskytuje jeden malý hodící se kamínek do výrazně větší mozaiky výzkumu soudobých dějin.

Na straně druhé se mi kapitoly takzvaně kontextuální, popisující obecně dějinný vývoj Československa, případně dějiny československého divadla, jeví nepovedenými, a to ze dvou důvodů: 1. nemyslím si, že se lze vyvarovat těm největším klišé ve snaze shrnout desítky let trvající vývoj Československa na třech stranách (popřípadě divadla na čtyřech); 2. konkrétní provedení odhaluje i některé další slabosti – třeba neznalost základní literatury k socialistickému Československu, když studentka namísto klíčových publikací (tradičních či revizionistických) odkazuje například ze Slovníku českých dějin. Myslím, že v případě kontextu bylo záhodno prokázat znalost nejlépe v poznámkách pod čarou se srozumitelnými odkazy na základní literaturu, z nichž by bylo možno posoudit dostatečnou studentčinu erudici; v konkrétním provedení považuji kontextuální kapitoly za zbytné, navíc prozrazující spíš limitované znalosti obecného vývoje.

Navzdory této kritice považuji – zvláště kvůli povedenému jádru textu (analýze a interpretaci dvou rozhovorů a dobře zvládnuté teorii) – bakalářskou práci Emy Rajčanové za plně obhajitelnou a při dobré obhajobě ji komisi navrhuji ohodnotit stupněm velmi dobře (2).

V Praze dne 11. září 2023

.....
PhDr. Přemysl Houda, PhD.